

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 35

ZATERDAG 28 AUGUSTUS 1915.

Foto C. Steenbergh.

DUINBEKE IN DE MANTELING BIJ DOMBURG, VAN HET WESTEN GEZIEN.

glimlachten, en dat ik den duidelijken, overtuigenden indruk had gekregen dat ik een meisje voor mij zag, dat haar liefde nog nooit aan een man gegeven had. Ik zeg u, dat men een dergelijke waarheid bij instinct voelt, en dat een vrouw haar smetteloosheid, evenals haar reinheid, als een zwakke nimbus steeds medevoert. Op dat oogenblik besefte ik, dat zij blij was, dat ik de uitnoodiging aannam. Haar oogenblik drukt uit, evenals het bewegen van haar sierlijke handjes. Voor het overige van dien morgen was ik half duizelig van het bedwelmende gevoel van triomf, van verovering — dien vreemden aanval der gevoelens, die geen kwartier geeft aan den gehavenden phalanx der rede.

Ik moet erkennen, dat, toen ik den volgenden middag den rechter op de stoep van het gerechtsgebouw ontmoette en met hem mede naar huis liep, ik nog geen oogenblik gedacht had aan de voorouders van zijn dochter, of aan haar maatschappelijke positie. Ja, het geheele maatschappelijke gebouw was verdwenen; en ervoor in de plaats was, tenminste voor het oogenblik, een individu getreden.

Ik schrok zelfs op, toen de eerste zin, dien de rechter tot mij richtte, met haar naam begon.

„Mijn dochter speelt zelf uitstekend schaak”, zeide hij, als om haar belangstelling te verklaren. „Inderdaad kan ik, met de bescheidenheid van een oud man, zeggen, dat er in de stad maar twee zijn, die het geregeld van mij kunnen winnen. Zij is hier een van”.

„En de andere, meneer?” vroeg ik, terwijl wij tegen het licht van den heeten namiddagzon inliepen.

„De ander”, zeide hij, „is een automaat. Ik heb hem den Sheik van Baalbec gedoopt. Maar ik geloof dat hij zichzelf „De Speler met het Rollende Oog” noemt”.

Ik zou onmogelijk kunnen zeggen, waarom het bloote noemen van den naam van een automatische schaakspeler plotseling een zekere onrust in mij wekte — een gewaarwording van beduchtigheid. Gewoonlijk ben ik niet ontvankelijk voor zoogenaamde „waarschuwende stemmen” binnen in ons. En toch nam de Rechter een vragende uitdrukking op mijn gelaat waar, want hij haalde zijn groote, ouderwetsche gouden horloge, dat hij met zijn sleutels in zijn broekzak droeg, voor den dag.

„We zullen niet verder gaan”, merkte hij op. „We hebben nog wel tijd. De automaat bezet een hoekje in de beneden-vestibule van het Museum van Natuurlijke Historie. Het is niet ver uit onzen koers, en als u beginnen wilt met een probleem, dat ik u opgeven zal, en met hem spelen, zal het mij in de gelegenheid stellen eens op te nemen hoe sterk u staat, vóór ons spel van vanavond”.

Dit zijn in het kort de omstandigheden, die leidden tot een mysterie, dat nog niet is opgelost, en waarnaar ik haast niet durf te gissen. In onzen tijd, waarin algemeen aangenomen wordt, dat ieder huis niet langer zijn kruis heeft, en dat iedere nieuwe dag zijn zelfde gemeenplaatsige gebeurtenisjes meebrengt, of, op z'n hoogst, onbeduidende afwijkinkjes, die morgen hun verklaring wel zullen vinden; en dat de romantiek dood is, is het vreemd, dat het Lot juist mij heeft uitverkoren, mij, die door gewoonte en ook naar mijn eigen wensch, mij steeds verre houd van alle onrust en van alles dat buitengewoon is, en dat ik nu, zeer tegen mijn zin, een rol moet spelen in zulk een buitengewone comédie, of misschien wel een treurspel! Hoe dan ook, dien dag ontmoette ik die half-menschelijke persoonlijkheid, die de Rechter den „Sheik van Baalbec” genoemd had, en wiens booze oog zulk een noodlottigen invloed op mijn leven heeft uitgeoefend, van aangezicht tot aangezicht.

Ik weet natuurlijk niet of gij bekend zijt met het Museum van Natuurlijke Historie en zijn duffen inhoud. Een strijd om een curator had geleid tot de vorming van het nieuwe Amerikaansche Biologisch Instituut. Enkelen van het oudere geslacht bleven daarna het Genootschap nog met jaarlijksche bijdragen steunen, en toen deze stierven lieten een paar van hen, handelend uit koppige partijgeest, het museum achter, belast met legaten, waardoor de verkoop van een waardeloos stadsbezit belemmerd werd, terwijl zij toch niet genoeg vermaakten om er de reparaties aan het gebouw van te bestrijden, of zelfs om de glazen kast, waar „Beyers aan het Werk” op stond, behoorlijk van te laten afstoffen. Eindelijk had het oude museum, eens de trots der gemeente, de onteerende noodzakelijkheid onder de oogen moeten zien, zijn beneden verdieping te verhuren aan een kwartjes-wassen-beeldenspel, waarvan de voornaamste attractie bestond in een automatische schaakspeler, die, een jaar voor mijn bezoek, plotseling de reputatie verworven had, soms met duivelsche behendigheid te spelen.

Dien middag kwam ik voor het eerst tegenover dit mechanisme te staan, niet bevroedend wat er nog tusschen ons beiden zou voorvallen.

De gedaante van een neerhurkenden Arabier, in oostersche kleedij, en met een schaakbord aan zijn knieën vastgemaakt, zat met gekruiste beenen op een verhooginkje, dat wel op een kist geleek. Als men een geldstuk wierp in het platte bovengedeelte, gingen er gedurende eenige seconden twee openslaande deurtjes in het voorgedeelte van deze kist open, waardoor het met glas overdekte binnenste zichtbaar werd, dat tot achter in de kist gevuld was met een wernet van radertjes en katrolletjes, zoodat men kon zien, dat het onmogelijk was, dat er zich een mensche-lijk wezen in verborg. Zoodra de deurtjes weder gesloten waren ging er een plat gedeelte in de borst van den sheik open, met

zacht gesnor van machinerieën, en liet de inwendige organen zien, bestaande uit metalen hefboompjes en kettinkjes.

Deze laatste vertooning had een buitengewone uitwerking, en zoolang ik met den sheik in aanraking kwam, heb ik er nooit aan kunnen wennen. Zoodra deze holte in zijn borst openging, was hij een onpersoonlijk stuk mechanisme. Zoodra het zich echter weder sloot, keerde de ziel, de persoonlijkheid van een levend wezen, terug, en leek het mij toe, dat de bruine, wassen huid van zijn knikkend hoofd, het zwarte haar van zijn puntbaard, het rood van zijn gebogen, boosaardige lippen, het wit zijner oogen, dat zichtbaar werd als hij zich met een gepiep van ongeöliede raderen in zijn hals, bewoog, en zelfs de geleede vingers van zijn hand waarmede hij met korte, werktuigelijke zetten de pionnen over het bord verplaatste, dat dit alles behoorde tot een mensche-lijk lichaam, dat een eigen verstand bezat.

Dit overdacht ik terwijl de rechter het schaakprobleem schikte op het bord boven de goud-met-roode turksche muilen aan de voeten van de vormelooze, met watten gevulde beenen van het wezen, en in het kort beschreef welk voordeel de Sheik moest behalen in de serie zetten, die hij zou inzetten, en waarvan ik het slagen moest trachten te verhinderen. Het wezen deed zijn eersten zet op zijn bedaarde manier en toen trad ik naderbij.

Ik verzoek u mij te gelooven als ik verklaar, dat, terwijl ik dit deed, het snorren der raderen binnenin ophield, en dat ik op dat oogenblik een mensche-lijke keel diep en angstig hoorde ademen. Het was of het glazen oog van het wezen mij herkend, of in mijn komst een lang verwachte gebeurtenis gezien had.

Een oogenblik lang aarzelde ik, en toen deed ik mijn zet. De automaat aarzelde ook even, en deed toen hetzelfde. Ik bestudeerde de situatie, voor ik mijn tweede poging waagde, en verbaasde mij toen over de dwaze vergissingen van den automaat, die, in zijn volgende zetten, slordig speelde, alsof hij verstrooid was. Ik was nu in het voordeel, en geloofde dat ik winnen zou. Mijn triomf duurde echter kort; mijn tegenstander werd het gevaar waarin hij verkeerde gewaar, en toch waarschuwde de laatste zet mij eerst hoe de zaak stond, doordat de rechter mij hartelijk lachend op den schouder klopte, en naar het bord wees. De volgende zet toonde mij maar al te duidelijk aan, dat ik verloren had.

En op hetzelfde oogenblik hief de verwenschte Sheik het hoofd op, onder het knarsen van kettingen, keek mij aan, trok een papier-maché ooglid met een afzichtelijken knipoog neer, liet het andere glazen oog compleet rondrollen in de oogkas, en zoodra hij deze boosaardige, werktuigelijke grimas volbracht had, viel zijn hoofd voorover, het deurtje in de borst van het wezen ging weder open, liet de draaiende raderen zien, en daarop scheen hij weder zielloos te worden.

„Als hij wint, laat hij zijn oog altijd zoo rollen”, legde Rechter Colfax uit, terwijl wij naar buiten traden in de door de zon verlichte straat.

„Ik kan niet zeggen, dat uw Sheik-machine mij erg aanstaat”, zeide ik, zenuwachtig lachend. „Ik had voortdurend het gevoel, alsof er een persoonlijkheid achter school”.

De Rechter lachte onderdrukt.

„Maar je vergeet iets” zeide hij. „Natuurlijk zit er een mensch — 'n man of 'n vrouw — achter. Ik heb er dikwijls naar verlangd, dien persoon eens te zien, Estabrook”.

Zooals ge zien zult, had ik later alle redenen te voelen als hij op dien gedenkwaardigen avond — gedenkwaardig omdat ik voor het eerst aanzat met Juliana — met Juliana, die niet overmoedig was in haar schoonheid, wier levendigheid niet voortkwam uit gebrek aan zedigheid, en wier zachtheid geen afbreuk deed aan haar bekoorlijkheid.

Hoewel het mij vanavond, nu ik in diepten van ellenden verkeer, toelijkt, dat ik verliefd ben op een geheelnieuwe innige wijze, is het toch zeker, dat, toen ik haar over de tafel heen gadesloeg, de gedachte mij doortrilde, dat zij misschien nog eens mijn vrouw zou worden, en dat ik een heerlijke en toch tegelijkertijd pijnlijke zielsverrukking voelde, toen haar diepe oogen de mijne ontmoetten en haar lippen mij tegenlachten met de bemoediging van een zedige vrouw die haar eigen eerste belangstelling in het wisselen van vurige blikken niet al te zeer bemantelt. Toen had ik mijn oorspronkelijke opvoedingstheoriën geheel vergeten.

Ik herinner me nog, dat zij een ruim gewaad van zachte, donkergroene stof droeg, welks kleuren deden denken aan de lommerrijke schuilhoeken van een woud. Ik was verrukt over den vorm en de fijne beweginkjes harer blanke handen, over de liefderijke houding jegens haar vader, de verfijning harer stem, als zij mij antwoordde of zich richtte tot de oude dienstbode.

Bij deze oude dienstbode moet ik nog even stilstaan. Bij die gelegenheid liep haar welgedane gestalte rond in de steeds wisselende schaduwen, die vielen buiten den schitterenden kring van flikkerende kaarsen als een geruischlooze geest, die ronddoelt om een feest der levenden. Maar ik mocht haar wel, omdat, als zij naar Juliana keek, haar gelaat die uitdrukking van trouwe afhankelijkheid vertoonde, die men misschien nooit op andere gezichten ontmoet dan op die van moeders en oude dienstboden. Jaren tevoren, toen de vrouw van rechter Colfax gestorven was, diende zij reeds in het gezin, en zag zij er al even oud uit als nu, wanneer ik haar door mijn eigen huis zie loopen. Haar naam is Margaret Murchie. U zult zien, dat zij ook bij deze zaak betrokken is.

(Wordt vervolgd).

DE WERKEN VAN DEN VREDE. ZUID-BEVELAND IN HET TEEKEN VAN DEN OOGST.

DE WERKEN VAN DEN VREDE.

IS er grooter tegenstelling denkbaar dan zwaard en ploeg? Onze verbeelding gaat over het ontzaggeijk groote terrein, waar thans het zwaard heerscht, waar veld en akker doorwroet worden met kanonstellingen en loopgraven, waar mulle plekken aarde de verschgedolven graven van duizenden jongen mannen midden in het bouwland aanwijzen. We staren over de verre landen, waar alle geboomte nog slechts bij toeval overeind staat, omdat het nog niet in den weg stond op het schootsveld en vrij kon blijven uit de vuurlijn der alles v. rwoestende granaten en kartetsen.

Terwijl vlak langs de inderhaast gedempte grafkuilen de ploegschaar reeds weer nieuwe voren in het platgetreden akkerland snijdt en de nood den landman dwingt om nieuwe zaden aan den grond toe te vertrouwen, hopen en biddend er oogst en welvaart uit te zien groeien in vrediger dagen.

Want ze weten het beiden, vriend en vijand, allen moeten leven in oorlog en vrede bij de gratie der werken van den vrede. Wee het land, dat zijn voorraden te kort zal zien, dat de ploeg vergeten moest voor het zwaard en na den strijd menschen en trek-dieren missen zal om het ploegtuig nieuwe akkervoren te laten trekken.

Gedurig wanneer onze gedachten verwijlen in de door oorlog geteisterde landen en we hunkerend uitzien naar de algemeene hervatting van vredigen arbeid, komen ons regels te binnen van de Vlaamsche dichters en schrijvers, die ons in den lateren tijd zoo dicht hebben weten te brengen bij het werkelijke leven van het Vlaamsche landvolk. Trouw hebben zij ervan verhaald in hun schilderachtig proza en meermalen de landelijke figuren hunner werken weten te beelden zoo frisch en levenswaar, dat ze voorgoed in ons geheugen staan. Met beminnelijken eenvoud hebben de Vlaamsche dichters hun levensgrepen gedaan midden in het landelijke Vlaanderen, gemoeidelijk en gevoelig gedicht vertellen ons van hun buitenleven, van de dorpen met hun

kinderschat, van de werkers, de zwoegers in de vette kleigronden der lage landen. We kennen geen literatuur zoo rijk aan beelding van het buitenleven als die der Vlamingen, weinig dichters hebben als zij het leven op den buiten in zijn eenvoudig, maar oerecht menscheijk gebeuren weten te verheffen tot schoone beelden. Hun werkende boeren en dorpers worden slechts overtroffen in de picturale kunstuitingen van een haast voorbij gegaan schildersgeslacht. Het beste van wat de Vlaamsche dichters en schrijvers ons gaven, is verwant aan de breede schoonheid van een Mauve of een Millet, waarnaast dan de meer innig Vlaamsche woordkunst er het eigene aan geven.

Dat we thans dubbel meevoelen het schrijnende leed, in dezen onzaligen oorlogstijd gebracht over Vlaanderenland, vindt zijn grond in ons weten der schoonheid van het landelijk leven ginds. In het land onzer herinnering en verbeelding zien we eertijds lachende hoeven in puin liggen onder wuivende abeelen. We zien de gezapige, vruchtbare akkers stukgereden, hun oogst onder den voet getreden, — we denken ons de huizenrijen der landsche woningen ontvolkt of geteisterd, geschut en geweer spreken slechts om de dorpen, waar eertijds het gerinkink uit de smidse en het blijde gerucht van een kinderrijk volk den dag beleefde.

Wanneer zal weer het werk van den vrede, allereerst de landbouw als kostelijkste van allen arbeid, hervat worden en het buitenleven zijn vredige, rustige schoonheid weer hernemen overal? Wanneer zal de zon weer schitteren in blanke spaden en op glimmende ploegijzers inplaats van lichtflitsen te ketsen op zwaarden en bajonetten in het groene veld?

Toeven we een oogenblik bij de eenvoudige, doch om zijn diepen zin, zijn innerlijke waarde voor den menschheid, verheven schoonheid van het landwerk, door enkele regels aan te halen van Guido Gezelle, den grooten voorlooper der jonge Vlaamsche kunstenaars, die het bewerken van den grond om dien vruchtbaar te maken en tot oogst te dwingen zoo menigmaal bezong.

Hoe schittert mij de spa, als
Gij landman, uwen taaien hals
Gebogen, langzaam eerselt, end
Nu hier nu daar Gods akker wendt!
De zonne komt u volgzzaam na
en velt op uw geglimde spa
Terwijl gij zucht en arbeidit
den blik van heur hoogmogendheid.

Hoe geestdriftig leefde Gezelle mede
het buitenleven in oogsttijd, als de pikke
het koren af kwam slaan en werkers-
hoogtijd stond in het leven van den
landman, terwijl hij hun gebaren volgde:

De binders beuren 't koren op,
meedogende; en hun handen
omvangen 't, daar 't gevallen lag.
en bunselen 't in banden.
De scherpetande vorke vat
de schooven en de wagen,
gepeerd met al dat trekken kan,
rijdt weg en weêr de slagen.

Het was Gezelle, die ons even eenvoud-
dig en vol schoone wijding als een doek
van den grooten Millet den zaaier voor
oogen stelde:

DE WERKEN VAN DEN VREDE. HET INHALEN DER ROGGE.

Met kloeken arme, en hand vol zaad,
Aanschouwt hoe hij zijn stappen gaat
en zaait, vol zorgen
de man, wiens hope en troost en al,
Met 't stervend zaad, nu zitten zal
in 't land geborgen.

Staat op, o zaad, 't is God die 't zegt,
den winter en den dood bevecht:
de zonnestrallen

Verwachten al, met menigvoud
Geverde pracht en levend goud,
uw zegepralen.

O winden waait om 't groene kind
des lands, uw zacht-, uw zoetsten wind;

.....
Ze willen geen niet uit het geheugen,
de regels van hem, die zong van de
vredige werkers in hun mooie land. We
doorbladeren de gedichten opnieuw,
waarin der landlieden vlijt, hun gebaren,
hun dagleven gezien werd door het oog
van den aandachtigen woordkunstenaar.
Als een Mauve, als een l'Hermite zag
de goede Gezelle der boeren ploegtuig
in het land staan op den lieven grond:

O Vechter, die in 't vaderland,
met scherpgeschuurden tee en tand
door vodde en vilte en voren vecht,
en 't taaië terwland ommelegt!

Ik zie u geerne, ontembaar aan,
Uw' diep en duistere wegen gaan....
wanneer gij rust in 't wagenkot
en roestend daar uw tanden bot,
dan zal wellicht een edel graan
alwaar gij vocht te golven staan.

Andere vechters hebben het oorlogszwaard gebracht over het land aan de werken van den vrede gewijd, tal van vroegere vechters met den eigen taaien grond zijn verstrooid en gevlucht, het zwaard tot tegenweer ontviel hun handen! Wanneer zullen ze terugkeeren naar de eigen dreven, om weer als vanouds er den ploegstaart te mogen omknellen in hun vuisten en door den hun lieven vaderlandschen grond nieuwe akkervoren te mogen trekken?

Troosten we ons met te denken aan wat blijvend is door den woelenden tijd heen, aan de schoonheid, welke de nimmer volprezen werken van den vrede omgeeft met een aureoolglans als van voorjaarszonnestrallen en geven we toch in ons denken en dromen de hoop niet verloren, dat eenmaal het laatste oorlogszwaard zal worden omgesmeed in sikkels of ploegschaar

G. DE GRAAF.

IN DAGEN VAN LEED.

Oorspronkelijke novelle.

(Vervolg).

HET wás er, de ramp, de verschrikking, de corlog, zoo ver gewaand en voor onmogelijk gehouden! En naast de pijnigende werkelijkheid van daar ginds, op eenige uren afstands, de kwelende onzekerheid om den dag van morgen en het eigen lot.

Zoo plotseling was het ook over Nini gekomen.

Het verschrikkelijke, — zij wist het niet te noemen met ander woord of naam.

Wat was er met haar gebeurd? Hoe was dat alles in z'n werkgegaan?

Zij wist het niet, zij wist bijna niets meer.

Begonnen was het als een spelletje, half schertsend bijna: Roode Kruisdienst doen. Iedereen deed mee. Zoo was ook zij mee gelopen. Toen de ernst van den directeur in het ernstige gebouw, vol chloorlucht en chemicaliën; dan op eens de schokkende ontroering, de algemeene opwinding en het onverklaarbare dat haar aangegrepen had, bij de siddering die door de menigte schokte en door ieders hart; de eerste gewonden van het slagveld! De bloedige ernst waarvan gesproken was, toen nog niemand beseftte wat het zijn zou.

Het was over haar gekomen, zooals een lawine over een diepte

DE WERKEN VAN DEN VREDE. HOOIEN.

stort. Haar zelfbeheersching was zij kwijt geweest. De tranen waren uit haar oogen gesprongen. Het had haar keel toe geschoefd. Een wilde vertwijfeling geelk het. Zij had het toen wel kunnen uitschreeuwen en wegvluichten in razenden angst, in blinde zinsverbijstering. Maar niets van dat alles was uiterlijk gebleken. Alleen had zij krijt wit gezien, had zij als een beeld gestaan, marmarstil en onroerbaar, bij het schouwspel op straat, bij het legeren der zieken en gekwetsten.

Het was als had zij jaren geleefd in enkele oogenblikken. Nog kon zij maar niet tot bezinning komen.

Nu rustten de eerste slachtoffers in hun witte bedden. Alles was rustig en stil. Alle geluid werd ingehouden, tot het zachtste gerucht gesmoord. Alleen gefluister tusschen de verpleegsters. Geen noodeloze woorden. De dag die er binnen scheen, door de grijs-behangen vensters, was koel en vredig als het licht in een kloosterzaal.

Soms echter ging een zucht op; soms bewoog een arm, of het was het heffen eener hand die greep in de ijltte van een die droomde in zijn koorts.

Dan weer lange poozen roerlooze stilte.

Weer hoorde men, van binnen de ziekenzaal, gestommel in de voorhal. De dames, die tusschen de bedden der gekwetsten onhoorbaar bewogen, knikten beteekenisvol tot elkaar.

„Wéér een”.

Eerst verbond men hen in de operatiekamer, waar dokters en zusters de noodige hulp verleenden. Dan bracht men ze binnen, waar de bedden hen wachtten.

De deur van de groote zaal ging open en weer werd er een ongelukkige neergelegd.

DE WERKEN VAN DEN VREDE. OP DEN BOUW.

Hij was doodelijk bleek en hield de oogen gesloten. „Borstwonde”, fluisterde de zuster, die de draagbaar volgde, waarop zij hem binnen droegen. Op het gelaat van de dokters stond deernis en inspanning.

Er was een blijde voldoening in de gezichtsuitdrukking der verpleegsters: „wéér een!” betekenden haar gelukkige blikken.

Wéér was er een aan het gevaar ontsnapt, den dood op het veld ontnomen, veilig voor het vernielende vuur. Wéér een geredde. Zijn wonden zouden genezen, zoo toewijding het kon. Zij moesten allen herstellen, geen twijfel.

De nieuwe zieke lag in diepen slaap, het hoofd zwaar in de kussens gezonken, geheel ivoorkleurig in de omlijsting van het licht blonde haar. Het was een jonge man, baardeloos, breed geschouderd, met edel besneden gelaat. Hij lag er, in zijn bewusteloosheid, hulpeloos als een kind.

Nini beschouwde zijn trekken oplettend, met een innig medelijden. Telkens verzonk zij in een wee gepeins, doch telkens weer ontwakend, daar er steeds nieuwe slachtoffers aangevoerd werden.

Deze was er onder haar toezicht neergelegd, en Nini verheugde er zich over. Dat gelaat sprak tot haar.

Nu had hij er haast een uur onbewegelijk gelegen. Zijn lippen waren bleek. Toen verroerde zich op eens de mond. Wilde hij spreken? Zijn hand begon te tasten over het dek....

Nini nam de hand en bracht ze voorzichtig onder de dekens terug.

„Mutter”, fluisterde de gewonde in een zucht.

Het ging haar sidderend door de ziel.

Zij had den zegelring aan zijn vinger waargenomen. Peinzend staarde zij op zijn verwrongen trekken, toen de stem van een ander daar naast om water vroeg.

Zij laafde den lijder die dronk, de oogen even opende, en weer dadelijk dicht sloeg, om opnieuw te sluimeren.

Neerzittend staarde Nini op den grond; zij gevoelde zich nu plotseling als gebroken, haar armen als geradbraakt, al haar leden slap. Een nevel kwam voor haar oogen, een grauwe duisternis als van rook. In kringen wervelde en wolkte het voor haar gezicht, dat het scheen alsof alles draaide. Doch zij zag niets dan grijs, alleen maar grijs. Het bonsde door haar hoofd; de kanonnen waren 't. Het slagveld was 't. Granaten gierden en berstten vuurspattend open, donderend, dat een dreunen ging door haar voeten. Rookzuilen kringelden op en telkens gaapte de grond waar de bommen insloegen. Paarden renden van een helling neer en stortten over elkander in een bloedige mengeling, rijdieren en ruiters. De mannen wentelden over den grond, in hun eigen bloed plassend. En uit ongeziene sterkten donderde het geschut steeds op, dreigend en doordringend. Eentonig bonsde het voort, zwaar en zonder medelij. Een donkere laaie gloed gloeide onder den grijzen nevel op. Huizen in brand, heele dorpen vlamden; hooimijten stonden als fakkels in geel-rood vuur. Dwars over den weg lag kreunend de blonde Duitscher, bloedend....

Hij kreunde inderdaad, en dat geluid riep haar weer tot klaar bewustzijn. Op het witte kussen, ivoorkleurig het bleeke hoofd. Hij opende de oogen en zag haar aan met bevreemding.

Zij stond op en trad zachtjes nader.

„Hoe is het?” vroeg ze fluisterend.

„Elze”, prevelde hij.

Toen vielen de oogleden weer langzaam dicht en sluierden de wimpers opnieuw die gebroken oogen. Hij kreunde nog even,

zwak, als insluimerend. Dan lag hij weer, diep en droevig stil. „Troosten en genezen”, dacht Nini, „hoe zal ik het volbrengen?”

Met een grondeloos medelijden groeide een groote smart in haar. Het was het leed der vreemden dat zij zoo zwaar voelde wegen in haar hart. „Arme gebrokenen.... en waarom?”

Overweldigd door de dingen van den dag was zij thuis gekomen. Pa vond zij er bezorgd om velerlei; mevrouw Lemmen Brenekamp zuchtte, om het afgetobde uitzien van Nini méér, dan om al het overige.

Men at weinig. Nini was bijna sprakeloos en antwoordde ternauwernood. „Je moet eens flink gaan rusten”, drong hare moeder aan.

Zoo trok Nini zich in haar kamer terug, voor een groot deel van den namiddag.

Hoe had zij kunnen slapen? De beelden harer opgewekte verbeelding wemelden in gestadige wisseling, met de tafereelen waarvan zij de stille getuige geweest was, voor haar oogen voort. Zij lag rustig en met gesloten oogleden; doch zij rustte daarom niet, noch dommelde zij in. Hare zenuwen waren te fel geschokt, om haar nu rust te gunnen. Bij klaar bewustzijn gonsden wilde dromen door haar hoofd.

Al die blikken in de groote ziekenzaal, het kermend gekreun en de weë machteloosheid dier ongelukkigen....

„Mutter”, klom het weer telkens aan haar oor, en dan weer dat klagende woord der liefde: „Elze”....

Dan staarden weer die onbegrijpende blikken op haar; dan waren het weer oogen vol dankbaarheid, met zoo aangrijpende uitdrukking van besef; dan echter waren het oogen vol waanzin, koortsachtigen angst en ontzetting, nog beschaduwde door de afgrijselijkheden van het slagveld.

Toen zag zij op eens Zwartse's oogen donker en zwijgend in de hare schouwend, raadselachtig donker.

Zij schrok op. Had zij dan toch geslapen?

Terug, dacht ze, ik moet terug.... Mijne arme lijders.

Zij stond op. Maar het was nog pas een half uurtje dat zij gerust had. Nog lang eer het avond zijn zou; zij kon immers niet naar de Augustijnen, vóór haar uur!

Vragend zag zij rond in haar kamer.

Haar leesboek lag op tafel open, — Zwartse's boek.

Was zij het, zij, Nini, die dit van Zwartse te leen gekregen had? Hoe lang was het geleden, hoe lang geleden dat zij met hem gesproken had, met Mendels, van Duyn?....

Zij schaamde zich bijna over die herinnering nu. Heel die oude wereld leek haar aan scherven.

Zij verbaasde er zich over, toen zij toevallig in den spiegel zag, dat zij niet geheel was veranderd, daar zij zich toch een geheel andere gevoelde. Zij zuchtte zwaar.

Dan sloeg zij onwillig het boek dicht, als wierp zij oude herinneringen daar mee weg, en omvatte haar hoofd met beide handen. Het deed schromelijk pijn, zoodat zij de oogen dicht kneep.

Voorzichtig ging de deur open.

Het was mevrouw Lemmen die binnen kwam.

„Hoe zoo, kind”, vroeg zij met bezorgd gelaat, „en slaap je niet?”

Nini zag hare bekommering en wist dat zij toch niet begreep.

Zij wilde een antwoord geven, maar het woord stierf op hare tong. En plotseling uitbarstend in een krampachtig snikken, wierp zij zich onstuimig in de armen der bangstigde moeder.

Er was een ontzettende stoot door de menigte gegaan, een beweging van schrik en ontzetting, die tot een rampzalig verbijsteren voeren kon. De eigen manschappen waren onder de wapenen geroepen en stonden tot verweer gereed; de bedrijven stopten, de handel stond stil; het kanongedreun van de Luiksche forten bleef aanhouden; de drempei van het Luikerland stond in vuur, de dorpen brandden: van de Brug zag men den rook en des nachts roodden de vlammen den donkeren hemel boven het stadspark. Brand, bloed, de bloedige oogst die Maastricht van het slagveld binnenhaalde! En honderden verkeerden in angst om verwanten daar ginds, en duizenden om de naaste toekomst voor hen zelven. Morgen misschien, morgen ook wij....

In een tegenbeweging moest de massa toen haar evenwicht hervinden. Het geloovige volk redde zich onmiddellijk in een hoog opstormende geestdrift van godvruchtigheid. In een gebed vol vertrou-

DE WERKEN VAN DEN VREDE. EGGEN.

DE WERKEN VAN DEN VREDE. LANDBEMESTING.

wen neutraliseerde zich de vertwijfelende zieleangst dier bange dagen. Waar alles verdwazing bleek, was dat de eenige wijsheid; waar het wet en feil sloeg kwam dat vertrouwen te stude. Het recht werd met voeten getreden voor haar oogen; toen vernigde de massa haar geloof in de beschikking Gods. Waar de menselijke overmacht als een zee dreigde met overstelping, vluchtte zij op de heuvelen der hemelsche aanroeping.

Het Zuid-Limburgsche volk, zoo moeilijk te peilen in zijn waren aard, en zoo dikwijls veroordeeld om de onbegrijpelijke tegenstrijdigheden aan de oppervlakte, waerinder zijn wezen schuilt, onthulde nu plotseling zijn waarachtigheid, onder den drang der aardschokkende omstandigheden. Het stond er op slag voor allen openlijk, als het diep ontroerbaar en even diep godsdienstig volk, dat het waarlijk in zijn wezen is. Zijn vatbaarheid voor humor, spotziek als het is en luchtig lustig, sluiert slechts dezen kern in het alledaagsche leven. Maar dieper dan zijn vreugd om schittering van kleur en geest, schuilt in zijn hart de vreugd der groote emotie's van medelijden en van geestelijke liefde. De zorgeloosheid die het kenmerkt, strekt zich wel uit tot zeer diepe lagen van zijn gemoed, maar niet ook tot de aller diepste. Het geeft woorden die niet bindend zijn en beloften die niet gehouden worden, maar er zijn wortels in dat gemoed, die nooit worden gerooid. Zoo ernst er ook nog zoo vaak alleen de sleepdrager zij van den humor, er zijn toch domeinen in de Limburgsche ziel waar de spotlust ophoudt, en de vroolijkheid het lachen laat: het zijn de Romantische gevoels-sferen van het meentarsche met de lijdenden, van de liefde voor den geboortegrond en van de diep ingesneden godsdienstzin die zich nooit verloochent.

Geen klok had geluid, geen woord was afgekondigd, geen teeken was gegeven, maar instinktmatig drong het volk ter kerk en bestormde de oude heiligdommen.

De grijze gebouwen schenen hooger uit te stijgen boven de stad en de menschen, met hun torens die uit het verre verleden zijn gegroeid, die hun schaduw werpen over zoo veel gelukkige jaren en thans hun beelden scherper lijnden tegen de rood geworden lucht.

Is nu ook hun eind nabij, en het einde onzer schoone stad, als het gedreun der donderende mortieren daar ginds het einde voorspelt van Luik, hare schoone Tweelingszuster?

Somber rezen de eeuwenoude burchten boven de stad in nood, hunne torens ten hemel heffend met het gebaar van biddende handen.

Het werd avond en de straten stonden reeds vol schemering. Het Lieve-Vrouweplein liep vol donkere drukte van menschen en nog altijd meer menschen. Het was als op een jaarmarktdag.

De overvolheid liep door de Breestraat af, maar telkens wies de stroom aan als in stijgenden vloed.

In biddenden aandrang overrompelde geheel de bevolking er het heiligdom van de Schutsvrouw der stad, de Stella Maris.

Wie had er het sein toe gegeven? Wie riep het uit?

De jaren door was het een stille gewoonte geweest, 's avonds met zijn rozen-hoedje in de hand verdoken dien weg te gaan. De ouden van dagen wisten het wel, de jongeren hadden het veelal vergeten en allicht waren zij zeldzaam, die van hen er ooit pelgrimeerden naar de vrome overlevering en eeuwenoude wijs. Doch alsof het een kreet was geweest door de trillende luchten, of de stemmen van het kanon het er gedonderd had, of het geplof der granaten die de ruiten rinkelen deden, het uitgeroepen had in de stad aan deur en venster, of bronzen monden het spraken uit de stomme torens wier klokken ijsden onder het ver gerucht van den krijg, of geheimzinnige stemmen het geboden in elk gemoed door heel de menigte, zoo was het bij haar opgekomen. Men stortte en stroomde uit, dien eersten dag van

bloed en vuur toen de schemering viel, men eersten dag van stroomde voort in een wonderlijk bewegen, door een machtig en drang gestuwd, door een nieuwe bezieling aangevaren, prevelend, biddend luider en luider, smeekend, smachtend: Heilige Maria....

Door alle straten drong het, drommen en drommen, groep aan groep, gehoor gevend aan die eene stem die toch niemand anders dan in zijn hart gehoord had, doch die allen had opgeroepen en nu heen dreef naar het oude plein voor de grijze vestingkerk.

Van de kerk alleen scheen er eenig licht over het plein uit, geel-rood licht van het gouden altaar van het wonderbeeld.

Nooit kende de kleine nauwte der zijkapel zoo laat op den dag zoo grooten aandrang. Buiten knielden de biddenden op de straatsteenen, sommigen de handen hemelwaarts, anderen het gelaat bergend in de handen: Sterre der Zee, Heilige Maria....

De stroom bleef toevloeden en kolken op het plein, het verenigingspunt van den „Beeweg", zooals de bidgang heet die de voorbij gegane geslachten er eveneens hadden gevolgd. Een wonderlijk gebeuren zou er het mystieke spoor van getrokken hebben.

Steeds golfde het aan en steeds gonsde het weer heen, de Breestraat door, de oude stad toe langs de grijze straten, drom aan drom, tot een slangvormig geheel, stuw-machtig, zwart aan-eengesloten:

Heilige Maria....

DE WERKEN VAN DEN VREDE. AKKERLEVEN.

Het was geen processie en geen stoet; het was een tocht van biddenden, een ommevang van duizenden menschen in dichte gelederen, mannen, vrouwen en kinderen, een geestelijke stormloop van luid-op bede-zeggenden, aanroependen, smeekenden, machtig in klank van stemmen en schreden als in tal, in een ontroerende gezamenlijkheid, middeleeuwsch van geloofs-geweld, grootsch van overtuigende geestelijke bezieling. Wie een oogenblik toeschouwer was, werd meegesleept in den stroom door de zuigende strooming. In het zog der gebedsgeluiden van die duizenden dreef de stille bewondering van den verrast toeziende mee. Alle hijgende angsten vielen kalm in den heiligen klank der gonzende groetenissen: Sterre der Zee, wees gegroet Maria....

Het oude Maastricht waar de stoet opdromde en donker voortkronkelde door de oude stegen en de slapende eenzaamheid der verlaten stad in het bleke lantaarnlicht, werd in zijn geheel van mysterieus-doorhuiverde stedebeurt een mystiek heiligdom onder de nachtgewelven, waarvan de sterren afhingen als gewijde Godslampen.

Vreemd stonden de huizen straks weer in den schijn der waaierende gasvlammen, toen het stroomgeluid der stappende massa ver was weggesidderd en de stilte zich weer op hun dorpels legerde.

De Ave Maria's trokken in hun wegstervend gerucht boven de toppen der stad omhoog en bleven er als een onzichtbare wijding hangen....

Het was een angstige dag geweest maar de avond was wonderbaar. Twee weken lang werd de avond na dagen van angstige opwinding aldus wonderbaar verblijd door die geheimzinnige heiliging en dauwde kalmte en berusting met de nachtelijke rust over Maastricht. Nog veel dagen na die weken ook ademde er de avond de wierookgeurige zoetrookigheid der luide Ave's in zwellenden aandrang tot de Beschermster in allen nood met den symbolischen naam van de Sterre der Zee.

(Wordt vervolgd).

FELIX RUTTEN.

VANDA TRICOLOR.

DE heer A. H. Niessink, tuinbaas op Huize de Laak te Eindhoven, zond ons de op de volgende bladzijde geplaatste afbeelding van eene fraaie Vanda en deelde ons van deze plant het volgende mede:

Deze Vanda staat nu al vier weken in de kamer te bloeien; het is nu reeds de derde maal binnen een jaar dat zij met twee bloemstengels, ieder met 17 bloemen, staat te prijken.

De kelkbladen der Vanda — vrij afstaand meer of minder vastgehecht met een spoor — zijn bijna gelijk aan de bloembladen, met het lipje vastgehecht aan de stempelzuil, drielobbig, van achteren verlengd tot een zak of ingekerfd. Verdere kenteekenen: epiphyten zonder schijnknollen; lange rechtopgaande bladsteel; in twee rijen staande, vleezige, dikke puntig uitlopende bladeren. De bloemen, rijk gekleurd, groeien zijdelings uit de takken in losse enkelvoudige trossen. De bladsteel bij de Vanda, waaraan zich vele luchtwortels ontwikkelen, bereikt dikwijls een aanzienlijke lengte.

De Vanda hoort thuis in tropisch Azië, ook in den Maleischen Archipel; heeft behoefte aan warmte en zon, en behoort in deze streken dus thuis in de warme kas. Hoe minder schermen, des te beter zullen ze groeien en bloeien.

Men kan de Vanda vermenigvuldigen door de uitspruitsels af te scheiden, die zich onder aan den tak ontwikkelen en die op de afbeelding duidelijk zichtbaar zijn.

Gedurende den winter verlangt deze plant een temperatuur

van 15° tot 20° C. Het is gewenscht de plant dikwijls te begieten; de lucht moet steeds vochtig zijn, gedurende den bloeitijd moet men de planten iederen morgen nat maken en in den rusttijd twee of drie maal per week.

Wanneer men zoo de Vanda's behandelt, zal een rijke oogst van bloemen de belooning zijn, bloemen, die bovendien een heerlijken geur verspreiden.

Het verdient aanbeveling de bloemen aan de plant te laten bloeien, daar zij, afgesneden, spoedig verwelken.

UIT HAAGSCHE REGIONEN.

VIII. PALAIS DE DANSE.

's-GRAVENHAGE, 26 Juni 1915

Lief Mevrouwtje,

Neen, Uw verontschuldigen wensch ik niet te aanvaarden. Geen denken aan! Verontschuldigen over de mij berokkende moeite, het tijdverlies, en wat dies meer zij. Och kom, lief Mevrouwtje, Uw te 's-Gravenhage doorgebrachte jeugd van jong, nog heel jong kindmeisje heeft U toch wel voldoende geleerd, dat den Hagenaar voor een jong vrouwtje nimmer eenige moeite te zwaar schijnt; dat een Hagenaar geen tijdverlies kent, wijl althans voor hem de tijd geen geld kan heeten. Van het begrip tijd heeft iedere Haagsche en iedere Hagenaar immer te veel, van het wel erg burgerlijke begrip geld immer te weinig, omdat voor frivole dingsigheidjes nu eenmaal geen grenzen bestaan.

Wensch ik dus Uw verontschuldigen niet te aanvaarden, aan Uw verzoek voldoe ik des te gereeder. Uw vraag, de vermeende bezwaren, die in Uw vraag besloten liggen; ik begrijp ze zóó volkomen. En nu ge straks, voor de maanden Juli en Augustus, Uw intrek op Scheveningen komt nemen, daar heel het buitenland feitelijk onbereikbaar en onbereikbaar is, knaagt in Uw binnenste de gewetensvraag: „Kan het, of kan het niet?”

Lief Mevrouwtje, laat ik U nog een wijle in onzekerheid mogen laten. Zoo kortaf een antwoord is wellicht goed voor zakenmensen, doch zeker heelemaal niet voor ons, Haagschen en Hagenaars, die er fier op gaan van zaken geenerlei verstand te hebben. Bovendien, mijn uitwijding verschaft mij het niet te miskennen genoeg met U te blijven causeeren, nog vele, vele bladzijden lang. En is causeeren, schoon geen waarlijk Nederlandsche, niet de schoonste Haagsche deugd?

Oh, ik begrijp, ge hunkert ernaar het Palais de Danse te bezoeken; er te kijken naar het dansen van de specialiteiten op dit gebied; er te kijken naar het dansen van de bezoeksters en bezoekers; er — beken het maar gerust! — er zelf te dansen óók. „Kan het, of kan het niet?”

Zoudt ge nu waarlijk begeeren, dat ik hierop ineens antwoorde: „Ja, zeker, het kan!”, of: „Neen, onmogelijk, het kan niet!” Heusch, lief Mevrouwtje, zóó eenvoudig is het leven, vooral het Haagsche leven, geenszins. En, in vertrouwen, als het wél zóó eenvoudig was, zou het de moeite loonen het nog ingewikkelder te maken. Nu zit ge in de reeds broeierige hoofdstad en ge hunkert naar Juli, naar Scheveningen, naar rust, die geen rust is! Hoe een prettige stad zou Amsterdam zijn, indien er à deux pas een Scheveningen aan grensde, gelijk in de residentie het geval is.

Weet U, lief Mevrouwtje, waar U bang voor is? Voor Uw goede naam? Neen, dat bedoel ik niet! Ge zijt er bang voor,

dat het Scheveningsche Palais de Danse zoiets is als de inrichtingen van dien naam te Brussel, Parijs, Berlijn en Weenen. En ge zijt er dus bang voor, dat ge op Scheveningen in het Palais de Danse dames zult ontmoeten — hm, hoe moet ik dat nu uitdrukken? — dames zult ontmoeten, die men nog nooit ontmoet heeft, die men niet begeert te ontmoeten — hm, dat is eigenlijk niet wat ik bedoelde! — dames zult ontmoeten, wier kennissenkring zich bepaalt tot uitsluitend de mannelijke kennissen van Uw kringen. Dit klinkt wreed! Ik moet het toestemmen. Maar is het er minder wáár om? Schier alle mannelijke kennissen van Uw kringen hebben immers onder hun vriendinnen tal van dames, die... nu ja, die.... En die mannelijke kennissen zijn te vinden: óók onder de eigen echtgenooten en de eigen oudste zoons! Lief Mevrouwtje, is het leven niet héél wreed?

Wel hebt ge eens, in Parijs, den klasiëken heuvel bezocht, maar het was aan den arm van Uw echtgenoot, mijn braven vriend Leo, en bovendien het was in Parijs — daar mag immers alles? Ge hebt het heel aardig gevonden, maar het is toch tegen gevallen, dat verboden bezoek aan de Parijsche Place Blanche. Het moest ook wel tegenvallen, daar Uw

DE WERKEN VAN DEN VREDE. MAAIEN.

jonge meisjeshoofdje zich dingen had voorgesteld, die — indien ergens — dan zeker niet op het wel klassieke pleintje boven op Montmartre bestaan. Ook moest het tegenvallen om de algemeene menschelijke reden, dat alle werkelijke zonde — het is me er de zonde naar! — bij de gedroomde geneugten op dat gebied immer in het niet verzinkt. Ons geestelijk kunnen schildert immers steeds tafereelen voor onze oogen, die we nooit in dit wel erg alle-daagsche leven zullen leeren kennen, omdat zulke bizarre mogelijkheden niet praktisch uitvoerbaar schijnen.

Toen ge een paar jaar geleden Berlijn hebt bezocht, omdat het gerucht liep als zoude het Deutsche Parijs aan de Spree het echte Parijs aan de Seine den loef afsteken, zijt ge al evenzeer van een koude kermis thuis gekomen. De uitdrukking klinkt niet vriendelijk en waarlijk on-Haegsch, maar ik weet, lief Mevrouwtje, dat ge dezelfde uitdrukking tegen Betty hebt gebruikt; en dus...!

Want heel dat Berlijnsche Palais de Danse in de Behrenstrasse, met inbegrip van het pavillon Mascotte, is toch niets anders dan duur-aangekleede verveling, die ieder moet gezien hebben en die niemand weer begeert te bezoeken. Duur en vervelend: te hooge toegangsprijs (als goedgehartige vreemdelingen in dit Jeruzalem hebt ge U voor vijf mark per persoon laten afzetten; geen Berlijner betaalt ook maar één nikkel — zóó hij althans een waar Berlijner is!), te prijzige schuimwijn, te kostbaar souper, te hooggenoteerde sigaren, sigaretten, chocolade, bonbons en bloemen. En wat het genoegen betreft, het is schijn, schijn en nog eens schijn. Want inwendig moet de Duitscher erkennen, dat zijn meest mondaine levensvreugd' te Berlijn het onderspit moet delven tegen den meer sprankelenden Gallischen geest aan de oevers van de Seine.

Ge vreest dus — volkomen begrijpelijk trouwens! — dat ge op Scheveningen een herhaling zult vinden van Uw Parijsche en Berlijnsche ervaringen — en dan is Uw gemoedsonrust wel erg verstaanbaar, lief Mevrouwtje!

Laat ik U onmiddellijk geruststellen; ge zult geen Parijs en geen Berlijn hervinden, ge zult iets aantreffen, dat, om kort te gaan, dat geheel Haegsch-Scheveningsch is. Hebt ge nu nog bezwaren? Maar ge wantrouwt mijn woord, ge eischt bewijzen, feiten. Mij is het wél, wilt slechts een wijle geduld oefenen.

Wat het Scheveningsche Palais de Danse U zal bieden is van tweeërlei aard: kijken naar net dansen en zélf dansen. Ge hebt dus de keuze, zoo ge niet — wat velen doen — beide vermaken verkiest. Want ook dat is natuurlijk mogelijk en ge zijt nog jong en slank genoeg, dat ge niet met genoegen op den spiegelgladden vloer zelf mee zoudt willen stappen. Want het hedendaagsche dansen heeft niets meer van het ouderwetsche zwiëren, waaraan onze ouders (en ook ikzelf nog in mijne jonge jaren) zich hebben te buitengegaan. Men zwiert niet meer, men stapt, men glijdt en in dit glijdende stappen of stappende glijden schuilt heel de verborgen begeerte, waarover professor Hector Treub twee jaar geleden zoc heeft uitgekapt.

Wat is het dansen moeilijker geworden! Voor die dansen uit den ouden doos was niet zoo bijster veel studie van noode en zelfs de figuren van de quadrille des lanciers was men dra machtig. Wanneer ik echter thans op mijn klapstoeltje zit en staar naar de jeugd in de arena dan vraag ik me wel eens af: hoe lang hebben al die jonge menschen gestudeerd eer ze zóó konden dansen: one step, two step, tango en al die andere, vroeger ongekende namen?

Want met het stijver worden der gewrichten doen — althans bij mij — knie en enkel steeds onwilliger en het wil mij zoo schijnen, dat dit twee onontbeerlijke hulpmiddelen zijn bij de dansmoderniteiten van het jaar 1915!

Wel komt ook de altijd-nieuw-blijvende wals op het programma voor, maar mij dunkt zoo voor de buitennissigheden van den hedendaagschen tijd voelt men nog het allermeest. Zou hier komende narrigheid, onafscheidelijk van den nakenden ouden dag, mij parten spelen?

Doch hoog boven al het dansen van het publiek staat de kunst van de dans-specialiteiten, zooals het licht-programma, ter zijde van het orkest, deze artisten noemt. Want dit zijn kunstenaars, zoo goed als anderen kunstenaars zich noemen, wijl ze iets wrochten met penseel, met beitel, met pen. Zij hebben het dansen tot hooger niveau gebracht; zij hebben de kunst, die iedereen meende te bezitten, tot iets grootsch opgevoerd, waardoor het opeens onbereikbaar is geworden voor de menigte, die niet tot de uitverkorenen behoort.

Iedereen speelt piano, iedereen danst, iedereen schrijft, iedereen schildert, maar het is er het musiceren, dansen, schrijven of schilderen naar! Zóó danst men nu in het circus op Scheveningen de hoogeschool, evenals men anders in diezelfde ruimte de hoogeschool rijdt. Het is een zuiver kunstgenot naar de heel langzame, zeer verzorgde passen te kijken waarmee de jonge Weener met zijn danseuse den avond opent. Indien het niet te onvriendelijk zou klinken, zoude men haast geneigd zijn de verzekering te uiten, dat van dit tweetal de jonge, slanke Weener met nóg grooter verzorgdheid over het groene doek, dat midden in de arena is gespannen, glijdt en stapt dan de danseuse. Maar deze onhoffelijkheid kunt ge, lief Mevrouwtje, van een Hagenaar niet verwachten. Ik breng ze dus niet tot uiting.

Hoe kan het iemand in dezen ontuchtterenden tijd smarten, dat geen Biedermeyer-, geen Lodewijk XIV-costuum meer het

VANDA TRICOLOR.

straatleven, het salonleven vooral, opfleurt. Wat was, door dergelijke kleding alleen, de houding der menschen schooner, het gebaar fraaier, het onderling verkeer hoofscher en verzorgder. Wél zijn we in deze opzichten achteruit gegaan!

De heele wijde rok met het gebloemde patroon, de grasgroene hoed, waarop de witte, roode en paarse veeren staan te wuiven bij iederen danspas, het lorgnon zoo neuswijs ter hoogte van de oogen in de hand — waar vindt men dit thans? Waar ziet men de grijze, hooge hoed, de wijnroode rok, de lichtbruine pantalon met souspieds, het donkergrijze vest, waaruit de jabot en de zwarte zijden stropdas als vanzelf gegroeid schijnen, om van de vadermoorders en bakkebaarden nu maar niet te spreken — waar ziet men dat alles thans?

En wat waren de details van de kleding toen uitermate verzorgd, men behoefte er de met smalle groene lintjes afgezette hoepelrok maar op aan te zien, dan wel een blik te slaan op de zwaar vergulde knopen, die den wijnrooden rok versieren.

Bij al de statie en deftigen zwier van de menuet, gedanst in het gewaad aan het tijdperk van den Zonnekoning eigen, kan men wederom ruimschoots betreuren, dat deze tijden voorbij zijn — helaas voorgoed! Onze rok, onze cut-away, waar blijven ze, vergeleken met de fluweelen prachtstukken, met kanten rijk versierd, die toen opgang deden! Gaat evenzeer in dezen sportieven tijd, nu ook de jonge meisjes zich reppen op tennisbanen, in roeibooten, op rijwielen, of bij een der talloze andere takken van sport; gaat evenzeer niet een deel van de vrouwelijke charme verloren, die onze overgrootmoeders ten toon hebben gespreid? Of dacht ook overgrootvader met vadermoorders, in zijn dagen niet slechts aan één, die hem het allerlieft op aarde was: de toen negentien-jarige overgrootmoeder, wier portret, van dertig, veertig jaar later, nu zóó hoog, zóó koud, uit de gulden lijst op ons en onze bezoekers neerkijkt?

Wellicht is het moeilijk in een wereld van toppunten van het toppunt te spreken. Doch zoo dit mogelijk zoude zijn, dan...

Neen, ik doel hier niet op het neger-duo, dat gilt en krijscht, stampvoet en zingt met een gemakkelijke luidruchtigheid, die wonderwel past bij het Scheveningsche leven van het zomerjaar 1915, nu immers de ietwat te deftige statigheid der Hagenaars door montere blijheid van de talloze Belgen als is gelardeerd. Ja, die Belgische overstrooming, lief Mevrouwtje, ze is mij een vreugde des harten, wijl een scheut Fransche geest de te zware kost van vaderlandsche degelijkheid gemakkelijker

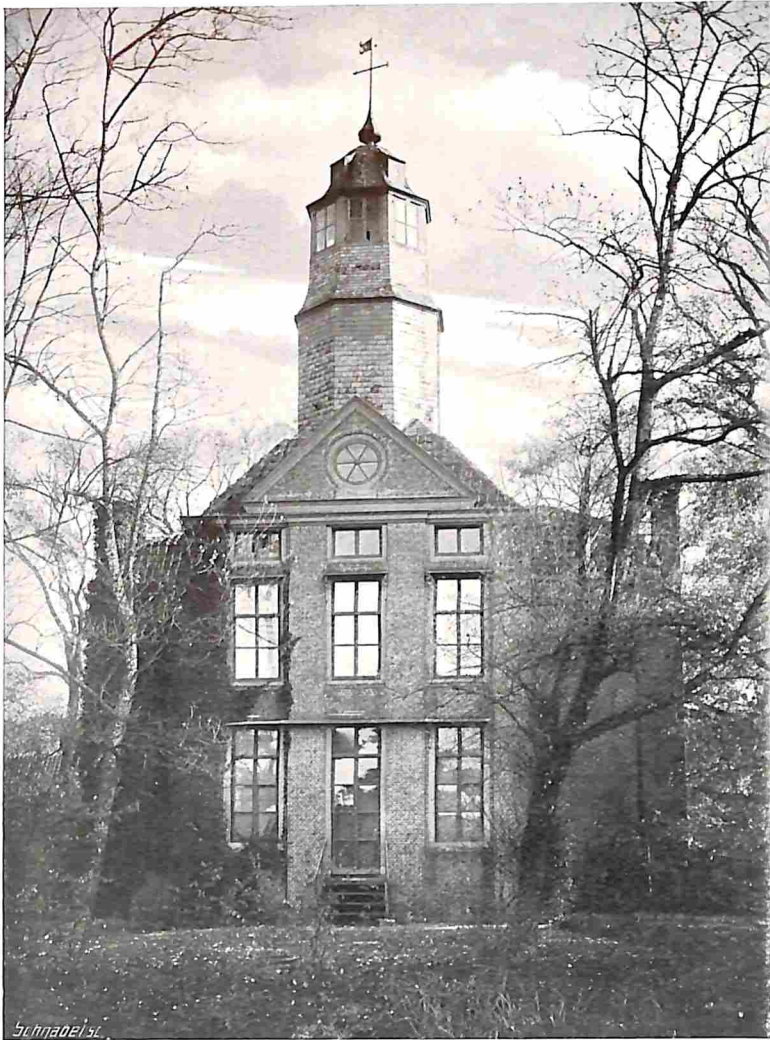

Foto C. Steenberg.

HET OUDE DUINBEKE, ACHTERZIJDE.

verteerbaar komt maken. In trouwe, wat hebben we eigenlijk al vele, vele jaren aan die Belgische overstrooming broodnoodig behoefte gehad. Doch niet daarover nietwaar?... ja, ja, ge hebt gelijk, volkomen gelijk!

Niet de negerdans dus, hoe luidruchtig ook, wilde ik afzonderlijk vermelden. Eigenlijk ook niet het dramatische stukske, dat de cowboy en zijn lief opvoeren — waarlijk heel goed spelen. Zij leest het verdachte briefje, hij betrapt haar, mishandelt haar zelfs, zij reikt hem het briefje over, het stukske papier is van hem, de verzoening volgt.

De lenigheid van lijf en leden trekt wel het meest de aandacht, maar voor huiselijk gebruik is dit acrobatisch dansen wel ganschelijk ongeschikt. Hoewel de costuums zijn verleidelijk. Zoudt ge er niets voor gevoelen te dansen in een korte, donkerbruine rok, een groen zijden blouse, een leeren beenbekleding, eindigend in hooge bruine rijaarzen? En zoo Leo, Uw echtvriend, zich dandoste in een roodzijden hemd, een geelzijden gordel, waarin dolken en revolvers schuilevinkje spelen en een met leeren franje bewerkte pantalon van hetzelfde materieel? Nu, zeg eens eerlijk, zou U dat niet aanstaan, lief Mevrouwtje?

Neen, toppunt was mij de dans van de twee jonge menschen in heel-gewoon hedendaagsch avondtoilet, doch dat dan ook zó verzorgd was, dat men niets liever zoude doen dan onmiddellijk in die avondkleeding op dienzelfden avond verder door het Haegsch-Scheveningsche leven te fladderen. De danspassen waren bovendien van een dergelijke distinctie, dat, zoo Uw kinderen slechts vijftien jaar ouder waren, ze morgenavond althans zouden kunnen beproeven deze figurenrij geleidelijk at te wikkelen. In den rythmischen tred van hun beider danspassen zong een weldoende sereniteit, die in deze dagen van telefoon en auto, vliegtuig en draadloze telegrafie, wonderwel bekoorde. Het best scheen mij het oogenblik als de handen elkaar niet langer vasthouden, maar toch de figuren nauw aengesloten blijven dansen, met de scherpe profielen op slechts een centimetertje afstand, oogen in oogen starend.

Dit scheen mij het toppunt van gansch den avond!

Over het ballet vergunt ge me te zwijgen, nietwaar? Het ballet is zoo oud als onzer voorvaderen kindsheid, toch is het ballet heel nieuw, zal dit ook wel immer blijven. Alleen het is een doodgepraat onderwerp: de eene partij zwelgt er in, de andere partij gaat het schouderophalend voorbij. Ieder heeft daarover, sedert zijn man- of vrouw-wording, een vaststaande meening. Niet ik zal beproeven U mijn meening op te dringen, onder beding, dat ook gij, lief Mevrouwtje, althans dit ééne, heel enkele keertje niet Uw despotisch willetje zult begeeren door te drijven.

Peccavi, maar....!

Nu kom ik ten leste tot het eind' van mijn schrijven: „Kan het, of kan het niet?”

Zoo ik antwoordde: „Het kan!” wat zou ik een blijk van zwakheid van woordenkeus hebben gegeven. Want sterker woord is noodzakelijk om U te doen beseffen, dat in dit geval er geen sprake is van: het kan of het kan niet.

Zij, die er aanspraak op willen maken Scheveningen in al zijn geleidingen te kennen, zullen, om een sterk voorbeeld te noemen, het Kurhaus niet overslaan. Toegestemd! Maar zij zullen, op gevaar van buiten den mondainen loop der dingen te staan, ook het Palais de Danse niet mogen verzuimen. Zoudt ge zóó sterk een verantwoording op U durven nemen, lief Mevrouwtje?

Of het kan?

Natuurlijk kan het!

Sterker: het *moet*!

Tot spoedig ziens dus op onze eerste Nederlandsche badplaats, waar het wél is te zijn, beter zelfs dan vorige jaren, dank zij der Belgen frivoliteit vooral. Nog een paar dagen slechts dan zijn de vacaties begonnen; ook Uw dag zal komen!

Gegroet door Uw,

HAGANUS.

De steedsche dagen zonder lied.

O, deze uren zijn mij geene liedren trouw
En 'k derf de zoetheid van een welgezinde fluit;
Wie bant het zwijgen mijne stille dagen uit,
Wie roept weer waaksch de wijzen rap en licht en gauw?

Het lachen mijdt mij, smeekling, stug-verschole'en schouw,
Wijl geene teederheid mij heure deur ontsluit,
Dat staâg mijn hart in bits ontbeeren makt en muilt
En arm ik zwerf als een gedreven bedelvrouw.

Wie draagt mij bloemen aan dat één lief uur 'k mij tooie
Met madelief of roos of blozend' anemonen?
Want ik die hunker naar het stil-gewijde wonen,
Waar land en lucht het strevend leven fijn vermooinen,
Ben eenzaam in deez' roer'ge stad en 't fel verdriet
Slaat nederig mijn moed en vindt geen troostlijk lied....

KÄTHE MUSSCHE.

WALCHERENSCH KASTEELEN EN BUITENPLAATSSEN.

IV. HET OUDE DUINBEKE.

W IJ fietsten vanuit Veere erheen. De weg voert ons eerst tusschen akkers en weiden, dan al spoedig dicht langs de zee. Uit de verte der wateren blies een hevige wind op ons aan, en het was soms of onze fietsen onder ons werden weggeschoven. Er was geen trappen tegen, en waar de weg geheel open voor den wind lag, stegen wij af en wandelden een eind naast onze fietsen. Zoo om beurten kuiierend en trappend bereikten we het dorpje Vrouwenpolder. Dit dorpje is een oude befaamde bedevaartplaats, een geschilderd Mariabeeld aldaar heette door een engel te zijn vervaardigd. Onder de bedevaartgangers welke daar hun eerbied kwamen betuigen, worden Keizer Sigismund, hertog Willem VI en hertog Philips van Bourgondië genemd.

Wat ons betreft, wij stapten in de oude vermaarde herberg „De Oranjezon” af, verkwikten ons daar een weinig en vervolgden onzen tocht. De landweg was zeer fraai, goed-dicht geboomte beschutte ons voor den fellen wind, die ons daareven danig had geplaagd, en onze tocht, nu eenmaal meer landwaarts in er temidden van nu eens dichter dan ieler geboomte, werd een al rustende vorderen; zoo gemakkelijk trapte het thans.

Doch daar eensklaps waren we tusschen het geboomte uit, eensklaps, zeg ik, want het was of het om ons henen werd weggeschoven en we reden in het kale duin. Een smal slingerpad van koolgruis volgden we nu, en na een rit vol zwierrige bochten welke wij, weder door den wind van terzijde een weinig belemmerd, niet steeds even onberispelijk volvoerden, reden we eensklaps weder midden in het laag neerhangende loover, dit was gelijk een heerlijke frissche poort, door welke wij een groen gewelf van bladeren binnenreden. Het waren de terecht befaamde mantelingen, welke wij nu doorkruisten. Verrukkelijke paden kronkelden of lagen strak recht vooruit onder de zware dichte boompartijen, hoog boven ons strekten zich weidsche groene bogen en gewelven. Menigmaal was het loover zoo vast als dichtgemaakt, en de plechtige schemer, welke slechts kathedralen en bosschen toonen, heerschte om ons henen. Menschen ontmoetten we hier niet. Geen enkelen. En het gevoel, dat wij de eenige levende wezens op dat oogenblik in dezen schoonen natuur-tempel waren, bekoorde door zijn ernst. Het was stil, geen zweem van wind drong tot hier door. Alleen nu en dan knapte een tak onder onze banden, een steen knoerste, een blad ritselde, twijgen, terzijde gedrukt bij onzen doortocht, zwiepten dof terug en zacht flapten achter ons de bladen weder op elkaar.

Er is een zoet gedein der twijgen langs ons stuur, terwijl wij de smalle paden fietsen en nu en dan moeten wij het hoofd diep neerbuigen voor de laag-afhangende takken. Ineens, middenin

het volste groen een wijde, diepe opening, daar achterin de lichte, verre schemering van een huis. Een hek „Duinbeke”.

We rijden naar binnen. Tusschen de tuiniers- en de koetsierswoningen door, geraken wij aan een steenen trap, die voert naar de glazen hoofddeur van het huis. Deze deur staat in een weinig uitspringende middenpui, die nog een tweetal vensters boven elkaar draagt en met een driehoekig glad fronton wordt bekroond. Ter weerszijden een vlakke gevel met vier vensters aan beide kanten en daaronder kelderramen. Aan de beide zijkanten van het huis staan breede, weggeschuinde weringen in het water. De muren dragen hier en daar grillige zware vachten van klimop. Aan den voet dezer ruige muren zwemmen in het melancholisch glanzend grachtwater zwanen als verlaten.

De achterzijde heeft een schuine middentopgevel met een groot cirkelrond dakvenster; in het midden is een terrasdeur met houten trap, die naar den tuin voert. De vensters met hun blauw groene omlijsting, in gele kozijnen gevat, zijn zoo min als het geheele uiterlijk van dit huis verstoken van voornaamheid, doch iets droefgeestigs leek mij tevens aan deze woning en zijn gansche engere omgeving. Was het de herfstige dag midden in den zomer, welke, vochtig en stormig, aan alles het aanzien van triestigheid en weemoed gaf? Of was het de verlatenheid van dit eens in eenzaamheid zoo trotsche huis?

Midden uit den achtergevel steekt de kleine vriendelijke toren op. Deze heeft een aardigen vorm. Die is voor een deel geel geverfd, wat gevoegd bij de kleine met zink omtingelde vensters, er iets onwezenlijks aan verleent. Zij doet onwillekeurig aan een torentje uit een sprookje denken, temeer wijl het omringende park een fantastischen aanblik vertoont met zijn zeer forsche boomte.

Het inwendige van het huis is uiterst eenvoudig. De verdeeling is echter aangenaam doelmatig. Groot is de hal, welke men onmiddellijk achter de voordeur betreedt, niet, doch dat zou in een woning van bescheiden afmetingen als deze niet voegen. Links en rechts van deze hal vindt men gewone vertrekken, die zich door niets opvallends kenmerken, doch de eetkamer, welke aan den achterkant van het huis, aan het einde der hal ligt, onderscheidt zich door ruimte en goeden gezelligen vorm. Men heeft uit de vensters een prachtig uitzicht op het park, en de weiden, welke aan de overzijde der gracht zich uitstrekken.

Op de bovenverdieping zijn de slaapkamers en bodenkamers. De aanblik van dit huis en dit park, dat zoo poëtisch verscholen in het geboomte ligt, temidden eener zoo bekoorlijke streek als dit gedeelte van Walcheren, heeft iets verlatens, en het stemde mij droefgeestig voor een wijle. Was het slechts het tot melancholie stemmende najaarsweder? Het oude, toen onbewoonde huis? Of was het wellicht de gedachte aan het trotsche verleden van Duinbeke, wat mijn denken een oogenblik naar het weemoedige voerde? Want Duinbeke heeft een roemrijk, grootsch verleden achter zich. Op de plaats verhief zich eens een vorstelijk, edel slot. Eens was het een vrije heerlijkheid, wel niet reusachtig van omvang, doch in het bezit van alle rechten, tot zelfs de hoogste. In 1350 droeg Wolfert van Borsele het huis aan den graaf op, en hij ontving het wederom van hem als een vrij leen met dezelfde rechten als Zandenburg en Veere. Hij is de eerste bekende heer. Voordien moet het echter een burcht zijn geweest van machtigen en stoutmoedigen aanblik, een ruig gevaarte, opgeworpen als een gering tegen den woesten vloed der opkomende Noormannen. Later zou het zelfs een Keizerlijk Munt-huis zijn geweest.

Het landgoed Duinbeke is met Zandenburg en Veere overgegaan uit het geslacht der Borselens aan hunne erfgenamen de Bourgondiërs. In 1567 werd het verkocht, als een deel van het karig bezit van Maximiliaan van Bourgondië. In het einde der zestiende eeuw was het slot verdwenen. In 1591 werden 8000 oude steenen, die afkomstig waren uit de fondamente van Duinbeke van de hand gedaan, zoo lezen wij. Van vrij wat later dagteekening lijkt ons het tegenwoordige huis. Het is eenvoudig, doch, zooals ik zeide, niet zonder een zekere voornaamheid. En wat den triestigen indruk aangaat, dien het bij mijn bezoek op mij maakte: des zomers, in den volzomer althans, wordt het bewoond. En wanneer het huis geheel gemeubeld is, en de oude vensters rustig versierd met heldere en statige gordijnen; wanneer er in de thans als uitgestorven vertrekken de stem en de tred van menschen klinkt, en het leven van alledag in het groote huis vertier en levendigheid brengt; wanneer de tuin vervriendelijkt door een groepje zomerstoelen hier, door een zomersch helkleurige zonnetent daar, en met bloemen en planten in vazen en tobben zal zijn opgefleurd, — nu, dan zal dit oude huis daar in zijn machtige bekoorlijke omgeving een vrij wat vroolijker indruk maken op den bezoeker.

Zoo dachten wij, terwijl we het land-

pad verlaten hadden en terugreden door het dicht geboomte, waaronder en waartusschen het somber en ernstig was, evenals dat oude Duinbeke, hetwelk ons daarom juist zoo eigenaardig in deze omgeving te passen scheen.

S.

DE POOLSCHE REVOLUTIE IN KRAKAU.

ZONDER ophouden schier verheffen zich gedurende de jaren 1830—1848 de nationale opstanden in Gallicië. De Poolse elementen herhalen telkenmale hun pogingen om van de Oostenrijksche suprematie eens af te komen, steeds weer is het resultaat, dat na een tijdelijk succes ten slotte toch de overmacht zegeviert. Maar eens in 1846 scheen het alsof de revolutie steviger wortel had geschoten, toen toch was de opstand, tot dusver meest in de provincie opgestoken, van uit Krakau begonnen en het zag er gedurende langen tijd naar uit of de Oostenrijksche heerschappij nu werkelijk gebroken was.

Het spookte al sedert einde Januari 1846. De Oostenrijksche gouverneur had het daarom noodig geoordeeld militaire hulp in te roepen en vandaar dat midden-Februari generaal-majoor Collin met een bezettingsleger kwam, dat in zijn geheel trouwens nog geen 1000 man sterk was. Bovendien kon dit nog niet eens alleen voor Krakau aangewend worden, daar ook eenige provincieplaatsen in bedwang moesten worden gehouden. Spoedig toonden de inwoners van Krakau hun onwil en verbolgenheid tegen de vreemde troepen, maar Collin was zoo gelukkig eenige belangrijke documenten van de samenschoiende opstandelingen in handen te krijgen, vandaar dat hij voorkomen kon, dat het signaal ter verzameling gegeven werd, vandaar ook, dat het straatgevecht, dat den zosten Februari plaats greep in het voordeel van de Oostenrijkers eindigde.

Maar dit gold alleen voor Krakau, in de provincie was de troepenmacht niet in staat de aanvallen van de opstandelingen te keeren en zoo moesten zoowel in Krzesowice als in Chrzanow de Oostenrijkers aftrekken. Hierdoor kwam het, dat Collin zijn positie ook niet meer in Krakau behouden kon en naar Podgorce moest aftrekken, een plaatsje vlak tegenover Krakau gelegen, van deze stad gescheiden door een brug, die daar over de Weichsel is geslagen. Nu waren dan toch de Polen overwinnaars in Krakau. In uitbundige vreugde namen de zoolang verdrukten bezit van de regeeringsgebouwen; hoelang was het niet geleden sedert het volkslied het „Jeszcze Polsha niezginela” (Noch ist Polen nicht verloren) aan de Weichseloeverers verluid had en nu kon men het vrij weer aanheffen. Intusschen al te lang kon men zich niet aan de feestvreugde overgeven, want de vijand stond nog in de onmiddellijke nabijheid. De meest krachtige pogingen werden aangewend om de Oostenrijkers van de Weichselbrug te verjagen, maar deze zaten hier wel verschanst, terwijl de aanvallers zich moesten bloot geven; de verliezen waren dan ook bij de laatsten aanmerkelijk grooter, zonder dat het gewenschte resultaat bereikt werd. Maar ook Collin, hoe sterk zijn positie hier ook was, verkeerde geheel in het onzekere aangaande de omvang van den opstand. Was deze reeds in West Gallicië doorgedrongen? Bestond er kans, dat de landbevolking mede aangestoken werd? Ziet daar punten, waaromtrent Collin in het onzekere verkeerde, weshalve hij het veiliger oordeelde naar een versterkte stad op te trekken. Bij de terugtocht naar Wadowice werd dus voorloopig West Gallicië

Foto C. Steenbergh.

HET OUDE DUINBEKE, VOORZIJD.

prijs gegeven. Maar ook de Polen wisten niet wat zij van de landbevolking konden verwachten; stond deze tegen hen op, dan bestond er altijd kans, dat Collin hen insloot, vandaar dan ook dat zij de Oostenrijkers niet achtervolgden. „De geheele geschiedenis merkt een geschiedschrijver uit die dagen zeer geestig op, „de geheele geschiedenis herinnert aan de ontmoeting van Mohr en Papageno in de Tooverfluit. „De een verwachtte van den andere het ergste, vandaar dat beiden wegliepen”.

Het oogenblik was nu daar om eenige orde te brengen in de politieke aangelegenheden en om bovendien de houding te bepalen, die men tegenover het buitenland dacht aan te nemen. Want dit plan stond bij de Krakausche Polen vast, de ontheffing van den Oostenrijkschen druk zou het begin vormen van de geheele vrijmaking der Polen. En in vurige manifesten verkonden zij hun rasgenooten in Polen hun voornemen. „Polen” zoo heet het in de slotzin, „Polen van nu af aan kennen wij geen onderscheid meer tusschen elkaar, wij zijn alle broeders, zonen van één vaderland”. Maar bovendien deed men een beroep op het vrijheidsgevoelen van andere volkeren. „Gij”, zoo werden de Duitschers toegesproken, „gij verstaat onzen strijd, gij toch hebt vroeger een dergelijke gestreden. Gij hebt de reusachtige vrijheidskrijg van 1813/1814 gevoerd. Wij herhalen thans uw kamp van toen”. Tot dictator werd benoemd Jan Tyssowski, een man, die zich door ijzeren vlijt, armoede en honger ten spijt, tot de meest invloedrijke betrekkingen had opgeheven. Zijn democratische gevoelens had hij hierbij niet verloren en zoo zien wij dan ook onder de eerste maatregelen door hem getroffen, een vermindering van de last verordeningen, die de landbevolking drukte. Hiertegen verzette zich het meer aristocratisch getint element onder de opstandelingen, dat in Prof. Wiszniewski een leidsman vond. Maar ofschoon Tyssowski zegevierde, de landbevolking werd toch niet overgehaald partij te kiezen ten gunste van de Polen. Zij schaarde zich integendeel aan de Oostenrijksche kant. In het krijgsplan, dat men tegen Collin ondernemen wilde botsten ook die verschillende richtingen tegen elkaar in. Er waren er die een massaanval tegen Wadowice wenschten te ondernemen; anderen gaven aan een guerillaoorlog in de Karpaten de voorkeur. Terwijl de eerste nog altijd hoopen dat zich bij die massaanval ook de landbevolking zou scharen, vreesden de anderen ten zeerste de democratische eischen; bovendien geloofden zij ook, dat hun leger toch niet bestand zou zijn tegen den Oostenrijkschen aarts-hertog, die van uit Przemysl Collin te hulp trok. Dit verschil van meeningen belemmerde den goeden gang van zaken, en zoo kwam door den slag bij Gdow gevolgd door de inname van Podgorze en die van Krakau een einde aan die dictatuur, die ingesteld was met het verheven doel de Polen hun oude vrijheid terug te geven. S. V. PRAAG.

Foto C. Steenbergh.

ELF-ARMIGE BOOM TE TOORENVLIEDT.

ALS 'T VOGELLIED.

.... Geen enkel vogellied zoo schoon
 Als de ééne klare jubeltoon,
 Die stilte en avond deden rijpen.
 Veel schooner dan het druk geschal
 Van zangers hier en overal —
 Zulk zingen kan mijn hart begrijpen.
 Ook ik, ook ik vind welbehagen
 In 't zilverzoete lenteklagen,
 In 't roepen van der Liefde naam —
 En in het juichen, vroom en teeder,
 Bij 't stemmingsvolle lenteweder,
 Voegt mensch- en vogellied zich saâm....
 Dat lied is immers schoon genoeg
 Waar het die stille wijding droeg
 Van dank en van verlangen beide —
 Dat dan mijn stem, hoè onvolmaakt,
 Waar zij der Liefde volheid raakt,
 Zich ook in diepste diepte wijde!

A. E. V. D. DUSSEN.

Zeër korte Oorlogsverhalen.

In „Feld und Wald”, een Duitsch landbouwblad, vonden we de volgende raadgeving, niet van diepen zin ontbloot.

„Gewoonte is in sommige streken om de korenaren, welke zelfs bij het meest zorgvuldige oogsten altijd nog op het stoppel-land achterblijven, door in het land gedreven schapen of varkens te laten opzoeken als voeder.

In dit oorlogsjaar is het beter deze aren door de kinderen te laten rapen. De school is de aangewezen plaats om den kinderen de waarde van het graan als menscheijk voedsel van hooge waarde voor oogen te stellen, hen opmerkzaam te maken op de kostelijke waarde van iedere aar, ja van elk graankorreltje. Gemakkelijk kan, in deze tijden vooral, het ontvankelijke kindergemoed de heiligheid van het brood bijgebracht worden en het zal der jeugd een lust zijn om uit te trekken op het pasgemaaide veld, om achter de maaiers aren op te lezen, ze bijeen te binden tot een garve, die ze blijde huiswaarts dragen als hun deel in den oogst van het oorlogsjaar 1915. En waar het nog in zoovele echt Duitsche boerenwoningen gebruik is om telkenjare een arenkransje, als gedachtenis aan den oogst der vorige jaren ter vergelijking en als huissieraad op te hangen aan de zwartberookte zolderbalken der woonkeuken, daar mag een kransje van die door de kinderen verzamelde aren niet ontbreken, om tot in lengte van jaren in zijn eenvoud een blijvende herinnering te bieden aan dezen ernstigen tijd van bloed en ijzer.

* * *
 Bij menigeen zal de vraag gerezen zijn, hoe het mogelijk is, dat het „Heil dir im Siegerkranz” en „God save the King” eenzelfde melodie hebben. Een lange strijd is over den oorsprong dezer wijs al gevoerd. Eenerzijds werd de Engelschman Carey als de componist aangewezen, van Duitse zijde is men, aan de hand van muziekhistorische nasporingen van Pfarrer Handtmann, tot andere meening gekomen. Werd reeds eerder vastgesteld, dat de zg. koningsmelodie in 1830 door Scharnhorst opgeteekend werd uit een Glatzer pelgrimslied, tot wijding eener bron gezongen, Handtmann hoorde haar in 1864 te Reinerz nog als pelgrimskoor zingen. Dit prikkelde zijn lust tot onderzoek en naspeurend vond hij te Praag een spoor, dat verwees naar het Belgische klooster Armand bij Doornik. Daar had eertijds een monnik Hucbald, die het Nederduitsche kerklied hervormde, gewerkt en, naar Handtmann met grond meent te mogen veronderstellen, zou Hucbald een oeroude heidense ballade, welke daar te lande in den volkszang voortleefde, bewerkt hebben en overgenomen in het lyurgische lied.

Uit den gewijden kerkzang is de melodie dan later overgegaan in de pelgrimskoren en zoo onder het volk voortgedragen zou die inderdaad schoone wijze tot uitgangspunt geworden zijn der bede voor het heil van het gekroonde hoofd in meer dan een land.

* * *

Uit Zuidwest-Afrika komt een verhaal van een groot volk, dat om zijn neutraliteit te handhaven zoowel de Duitsche als de Britsche troepen buiten zijn gebied hield.

Een deel van een Engelsch-Indisch regiment vond een pad door de tropische wildernis, dat oogenschijnlijk onbewaakt was en toch een aanvalsweg opende naar de Duitsche stellingen. Het leek eenigszins vreemd; een Duitsche troep zorgt in den regel uitstekend voor bewakingsdienst en daarom slopen de Indiërs zeer behoedzaam en voorzichtig voorwaarts, beducht voor verrassing of hinderlaag. En zie, — de hinderlaag was er, maar een heel andere dan men gedacht had. De Britsche macht werd aangevallen door millioenen wilde bijen en de dappere kerels, die anders geweerd noch mitrailleurvuur schuwden, als 't wezen moest, gingen aan den haal voor deze ontzaglijke massa kleine vijanden met hun felle wapentjes.

Ongetwijfeld hadden de Duitschers bij hun verkenningstochten eveneens kennis gemaakt met datzelfde vrijheidlievende volk en vonden ze het daarom overbodig het pad overdag te bewaken.

G.